

I. Dějiny původce archivního souboru

Identifikátor INTERPI: n000029633.

Preferovaná forma jména: Prokeš Jan.

Datum narození: 1873-05-28.

Místo narození: Černotín (Česko); identifikátor INTERPI: n000131666.

Datum úmrtí: 1935-12-11.

Místo úmrtí: Moravská Ostrava (Česko); identifikátor INTERPI: n000128518.

Stručná charakteristika: novinář, politik, starosta Moravské Ostravy.

Životopis: Jan Prokeš se narodil 28. 5. 1873 v obci Černotín (okres Přerov) nedaleko Hranic na Moravě. Byl synem obuvníka a po otci zdědil i řemeslo, neboť rodina neměla dostatek prostředků na to, aby mu umožnila studium. Nedostatečné vzdělání nahrazoval po celý život četbou a sebevzděláváním. Do Ostravy přišel v roce 1894 a záhy se zapojil do veřejného života a práce v odborech. Vynikal díky svému řečnickému talentu a organizačním schopnostem. Z člena odborového svazu obuvníků se stal v roce 1894 jednatel a roku 1896 předseda místní skupiny Zemského obuvnického spolku. Trvalé zakotvení na Ostravsku ovlivnil sňatek s Julií Frýdeckou ze Staré Bělé (m. č. Ostravy), který se konal 16. 8. 1896 v Moravské Ostravě. V manželství se postupně narodily děti: Vladislav, Pravoslav, Květoslav, Jaromil, Václav, Jan a Jarmila. V roce 1897 začal pracovat jako žurnalista, nejprve jako redaktor hornického listu Na zdar a od roku 1901 i sociálně demokratického deníku Duch času. V březnu 1897 si zažádal o povolení k provozování obuvnické živnosti a povolení získal k 29. 4. 1897. Obuvnické řemeslo však zřejmě nevykonával. Soustředil se na politickou činnost a stal se předním představitelem sociálně demokratické strany na Ostravsku. Byl pravidelným řečníkem na schůzích a dělnických manifestacích. V letech 1906 a 1913 byl jako kandidát za sociální demokracii zvolen poslancem moravského zemského sněmu, v letech 1907 a 1911 také říšské rady v městském okrese Moravská Ostrava - Místek - Frenštát pod Radhoštěm. Po vypuknutí I. světové války musel narukovat do armády a do říšské rady se vrátil až v květnu 1917. Po vzniku Československé republiky získal nejen poslanecký mandát, ale stal se postupně předsedou Okresního národního výboru moravskoslezského, předsedou správní komise v Moravské Ostravě, v letech 1919–1925 vládním komisařem a posléze od března 1925

starostou města Moravské Ostravy (od 1. 1. 1924 tvořilo Moravskou Ostravu sedm obcí). Od roku 1918 byl až do své smrti poslancem Národního shromáždění a členem předsednictva čs. sociálně demokratické strany. V rámci komunální politiky se podílel na vybudování moderního velkoměsta vytvořením stotisícové Velké Ostravy. Inicioval velkorysou výstavbu a rozsáhlou modernizaci infrastruktury. S jeho jménem se pojí výstavba nové radnice, krematoria, rekonstrukce ústředních jatek a dobytčího tržiště, kanalizační sítě, vodárenských zařízení, potrubí. Velkou pozornost věnoval zkvalitnění městských komunikací, podporoval výstavbu nových školních budov. Spolupracoval při založení Dělnické akademie (1919), Masarykovy vyšší školy lidové (1920) a Kulturní rady pro širší Ostravsko (1921). Místopředseda divadelního spolku, stálý návštěvník divadla a příznivec umění zajistil finanční podporu výstavby Domu umění (1926). Zanícený bibliofil shromáždil jednu z největších soukromých knihoven v Ostravě. Jeho zásluhou se uskutečnila přístavba pro městskou knihovnu, městské muzeum bylo zpřístupněno veřejnosti (1930), činnost zahájil městský archiv, byly vydány dějiny města. V roce 1929 byl opět zvolen starostou. Tuto funkci vykonával až do roku 1935, kdy se ze zdravotních důvodů vzdal další kandidatury. Jan Prokeš byl dvakrát ženat. Po smrti své první manželky uzavřel v prosinci 1930 druhý sňatek s Isidorou Hatwigerovou, roz. Nowicka. Zemřel 11. prosince 1935 v Moravské Ostravě na srdeční mrtvici. Byl jednou z nejvýraznějších osobností, jaká kdy stála v čele města Ostravy. Na jeho přání věnovala vdova Isidora Prokešová městu jeho knihovnu.

Autor záznamu: Prchalová, Jana; identifikátor INTERPI:

Informační prameny:

GRACOVÁ, Blažena. Prokeš, Jan. *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*. sešit 2., Opava - Ostrava 1994, s. 96–97.

Jan Prokeš, vůdce lidu na Ostravsku a jeho šedesátka, 1873–1933. Moravská Ostrava 1933, 102 stran. (vydáno péčí župního výboru československé sociálně demokratické strany dělnické v Moravské Ostravě u příležitosti 60. narozenin Jana Prokeše za redakce kruhu přátel jubilatových, vytiskla Lidová knihtiskárna v Moravské Ostravě)

JIŘÍK, Karel. Jan Prokeš. *Městský archiv v Ostravě. Průvodce po fondech a sbírkách*. Ostrava 1967, s. 249–250.

II. Dějiny archivního souboru

Osobní fond původce byl předán při delimitaci z Ostravského muzea k trvalému uložení do Archivu města Ostravy v roce 1952. Malá část (10 fotografií Jana Prokeše a publikace *Jan Prokeš, vůdce lidu na Ostravsku a jeho šedesátka, 1873–1933. Moravská Ostrava 1933*) byla získána od syna Jana Prokeše dne 10. 12. 1981 (č. př. 1161). Kresba jeho portrétu od Bedřicha Feigla byla získána koupí dne 26. 10. 1999 (č. př. 42/99).

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Osobní archivní fond Jan Prokeš zahrnuje archiválie z let 1902–1935 (1938). Posteriora z let 1936–1938 zahrnují kopie novinových článků vztahující k pozůstatosti (Prokešova knihovna), odhalení pamětní desky Janu Prokešovi v Mariánských Horách. Rozsahem jde o dva kartony archiválií.

Pro sestavení inventárního seznamu bylo vytvořeno následující pořádací schéma.

1 ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL

1/1 Životopisy

1/2 Legitimace

1/3 Osobní doklady

2 KORESPONDENCE

2/1 Dopisy jednotlivců

2/2 Dopisy úřadů a institucí

2/3 Korespondence odeslaná

3 DOKUMENTY Z VEŘEJNÉ ČINNOSTI PŮVODCE

4 ILUSTRAČNÍ MATERIÁL O PŮVODCI FONDU

5 NOVINOVÉ VÝSTŘIŽKY A KOPIE, BLAHOPŘÁNÍ, FUNERÁLNÍ DOKUMENTY

6 DOKUMENTY CIZÍCH OSOB

Vnitřní skartace nebyla v průběhu pořádacích prací prováděna. Fyzický stav je dobrý. Pro snadnější orientaci po fondu byly sestaveny rejstříky osobní, místní a věcný.

IV. Tématický popis archivního souboru

V rámci signatury 1. biografický materiál se dochovaly vlastní životopisy (1/1), legitimace (1/2) a osobní doklady (1/3), které dokládají veřejnou, politickou i zájmovou činnost zůstavitele. Mezi těmito dokumenty se nachází například poslanecká legitimace člena moravského zemského sněmu, legitimace člena poslanecké sněmovny Národního shromáždění republiky Československé, legitimace Českopolského klubu v Moravské Ostravě, cestovní pas, osvědčení o členství v poslanecké sněmovně aj. Bohužel chybí doklady k studijním záležitostem (školní vysvědčení, výuční list) a dále k majetkovým záležitostem. K této signatuře byla přiřazena korespondence související s vyúčtováním nákladů pohřbu Jana Prokeše (1/3/5).

Korespondence Jana Prokeše (signatura 2) je rozdělena na tři skupiny (dopisy jednotlivců 2/1, dopisy úřadů a institucí 2/2, odeslaná 2/3), přičemž první dvě skupiny tvoří korespondenci došlou. Jedná se o korespondenci s ministerstvy a státními institucemi, s různými starosty větších měst, související s pracovní náplní poslance a starosty Moravské Ostravy. Jde však o dochované torzo, jehož převážná část pochází z doby 1929–1935. Zajímavé jsou pozdravné dopisy básníka Aloise Vojkůvky s přiloženými rukopisy jeho básní věnované Janu Prokešovi (2/1/10) a korespondence týkající se stížností některých členů obecního zastupitelstva německé národnosti proti ustanovení češtiny jako výhradního jednacího jazyka v obci Moravské Ostravě z roku 1926 (2/3/10). Dále písemné intervence J. Prokeše, například ve věci výstavby nové gymnazijní budovy v Přívoze (2/3/4) a nového železničního nádraží (2/3/7), finanční výpomoci pro nezaměstnané na Ostravsku (2/3/6). Bohužel chybí rodinná korespondence.

Skupina 3. dokumenty z veřejné činnosti zůstavitele obsahuje zápis o první schůzi správní komise města Moravské Ostravy ze dne 28. 12. 1918, jejímž předsedou byl jmenován Jan Prokeš (3/1), dále proslov starosty Jana Prokeše při slavnosti položení základního kamene pro pomník prezidenta T. G. Masaryka (3/7) či jeho proslov při odevzdání radničních místností do úředního užívání a při otevření Nové radnice dne 28. 10. 1930 pronesený na schůzi městského zastupitelstva (3/8). Ve skupině 4. ilustrační materiál o původci fondu najedeme fotografie, vyobrazení a umělecky ztvárněné jednotliviny. Nachází se zde slavnostní diplomy věnované Janu Prokešovi k 50. a 60. narozeninám a blahopřání k 60. narození-

nám od přátel, ministrů, veřejných pracovníků (mj. ministr zahraničních věcí dr. Ed. Beneš, dr. Přemysl Šámal, Petr Bezruč, V. Martínek, Marie Stona). Následující nejobsáhlejší 5. signaturu tvoří novinové výstřižky vztahující se k životu a veřejné činnosti zůstavitele (5/1), kopie novinových článků vztahující se k pozůstalosti, odhalení pamětní desky Janu Prokešovi v Mariánských Horách (5/2). Byly zde zařazeny rovněž kondolenční dopisy, soustrastné telegramy, projevy k úmrtí Jana Prokeše (5/6, 5/7), zápis ze smuteční schůze městského zastupitelstva, konané dne 13. 12. 1935, jejíž součástí byl projev o veřejné činnosti Jana Prokeše, usnesení městského zastupitelstva o uznání zásluh za město a vypravení čestného pohřbu (5/8). Dokumenty cizích osob (signatura 6) tvoří jednotliviny, mezi nimi se nachází například projev Gustava Habrmana, sociálně demokratického politika (6/1) či bronzová plaketa Vlastimila Tusara, bývalého československého ministerského předsedy v letech 1919–1920 (6/4).

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Prchalová Jana, identifikátor INTERPI:

Datum popisu: 2016.

Prameny a literatura: viz Informační prameny.